

SLÄKTDATA

Medlemsblad för föreningen Släktdata

Nr 2 - 2006

Sveriges flik mot väster och Suntru asi stein

En man klev av
tåget...

Känsö - en isolerad idyll

Känsö

Peter Rydberg

LEDAREN

DEN BLOMSTERTID NU KOMMER...

I skrivande stund, så här mellan hägg och syren, känns släktforskningen lite inaktuell; det finns så mycket annat som pockar på uppmärksamhet - plommonträdet har just blommat över, liksom körsbärsträdet men äppelblommorna lyser fortfarande vita. Långt borta, genom min öppna dörr, hörs surret av en avlängsen gräsklippare...

Men när VM-fotbollen har avverkats och semestern i hängmattan känns lite enformig – då är det dags igen! Dags för de årliga Släktforskardagarna – i år förlagda till Stockholm. Helgen 12-13 augusti genomförs ”Sveriges enda renodlade mässa för släkt- och hembygdsforskning”, som det står på broschyren, som jag läser...

Platsen är Factory, Nacka Strand, en bit från centrala Stockholm – i en mässanläggning, som ursprungligen byggdes på 1880-talet som bilfabrik! Lokalen är ombyggd ett sekel senare till mötesplats för mässor och konferenser. Huvudtemat för föreläsningar och aktiviteter är ”Kungliga Hufvudstaden”. Under veckan 11-19 augusti genomförs samtidigt Stockholms Kulturfestival med en rad kulturupplevelser.

I år fyller Sveriges Släktforskarförbund 20 år, och detta jubileum kommer naturligtvis att firas tillsammans med de 160 anslutna släktforskarföreningarna.

Släktdata kommer att finnas på plats i utställningen och monter är redan bokad. Vi hoppas på många besökare och ett bra arrangemang.

Dags att säga tack för tiden som ordförande...

Denna ledare blir min sista som ordförande i föreningen Släktdata. Efter fyra spännande, roliga men också krävande år som ordförande i föreningen är det nu dags att lämna över ordförandeklubban.

Ibland hävdas det att det finns alldeles för många släktforskarföreningar i Sverige och att föreningarna borde gå samman i färre, men större föreningar. Propåer om detta har också kommit till Släktdata.

Men jag vill med bestämdhet hävda att Släktdata har en alldeles egen profil att värna – nu och i framtiden! Som förening är Släktdata en före-

gångare för fritt nedladdningsbara register till Sveriges släktforskare – detta unika upplägg skall vi vara stolta över och utveckla, samtidigt som vi gärna vill medverka till att andra föreningar tar efter och gör gemensam sak med Släktdata!

Medlemsutvecklingen i Släktdata talar sitt tydliga språk: antalet medlemmar har ökat starkt, från 450 till 700 på fyra år. Jag tolkar detta som att släktforskare uppskattar och vill stödja det ideella arbete, som föreningen utför.

Att Släktdata nu även distribuerar dataregistren på CD har uppskattats av släktforskarna. Vår förening har också deltagit vid de senaste årens Släktforskardagar och detta har medverkat till att föreningen fått stor uppmärksamhet och blivit känd. Att Släktdatas fullmatade CD då också sålts till mycket lågt produktionspris (bara några futtiga ”Selmor”) har givetvis uppfattats positivt. I sommar producerar vi för övrigt en ny utgåva (nr 3) av Släktdatas CD, den kommer för övrigt att distribueras till alla medlemmar med medlemstidningen i september.

Jag vill passa på att tacka alla medarbetare i föreningen för ett gott samarbete under åren, vilket inte minst visade sig när föreningen hade ansvaret som en av arrangörerna till förra årets lyckade Släktforskardagar i Göteborg. Tack vare det goda ekonomiska utfallet av arrangemanget står vår förening idag även ekonomiskt stark...

Inger Drottz tar över som ordförande den 1 juli och jag vill önska henne lycka till. Med den entusiasm, som Inger visat i styrelsearbetet, vågar jag spå att framtiden är ljus för föreningen. Släktdata är en fin förening, med växande antal stödjande medlemmar och med en stor verksamhetsidé – ett gott arv att förvalta och utveckla vidare...

För egen del hoppas jag att framåt vintern få tid att fortsätta min egen eftersatta släktforskning – det finns några (avsiktligt sparade!) släktgrenar som jag är nyfiken att ta itu med...

Christer Engstrand
Ordförande i föreningen Släktdata

SLÄKTDATA

är en ideell förening för släkt- och datorintresserade.

Föreningen bildades 1989.

Föreningen verkar för att sprida information om såväl släktforskning som datorteknik för densamma.

Föreningen verkar också för att framställa dataregister till låg kostnad över födda, vigda och döda.

Föreningen upptar medlemmar från hela Sverige och övriga nordiska länder.

Styrelsemedlemmarna finns upptagna på denna sida.

Medlemsavgiften är 125 kr per år och inkluderar TIDNINGEN SLÄKTDATA.

Prenumerationsavgiften för TIDNINGEN SLÄKTDATA är 125 kr per år. Medlemsavgiften/prenumerationsavgiften betalas till föreningens **postgiro 410 40 40 - 3**

Föreningens adress är:

Föreningen SLÄKTDATA
c/o Lennart Larsson
Mossaledsvägen 61
429 34 Kullavik
lenn.lars@telia.com

Föreningens hemsida:
<http://www.slaktdata.org>

TIDNINGEN SLÄKTDATA utkommer med fyra nummer per år. Bidrag i form av artiklar, notiser och tips är välkomna. De skickas till Redaktionen, som förbehåller sig rätten att ändra i insänt material. Privata annonser och upplysningar tas in gratis i mån av plats.

Nästa manusstopp:
22 september 2006

Framsidan:

Marberget, foto Krisitna Bengtsson

Halmstad station, bild från Christer & Kenneth Engstrands webbsida om järnvägen

Känsö, akvarell av Viktor Rydberg.
Med benäget tillstånd av handskriftavdelningen, UB

Styrelse för SLÄKTDATA 2006-2007

Ordförande **Inger Drottz**
bio.d@hem.utfors.se
Mejerigatan 12
412 76 GÖTEBORG
031-7034198

Kassör **Lennart Larsson**
lenn.lars@telia.com
Mossaledsvägen 61
429 34 Kullavik
031-93 33 70

Ledamot **Öystein Andersen**
ansvarig för medlemsregistret
privat@oystein.nu
Flöjtgatan 11
421 39 V. Frölunda
031-89 94 92

Suppleant **Bibi Karlson Arvhede**
jocin@comhem.se
Cederflychtsg. 3 läg. 436
422 54 Hisings Backa
031-56 27 92

Vice ordf. **Elsa Sjödahl**
elsa.sjodahl@comhem.se
Västra Stillestorpögatan 25
417 13 Göteborg
031-22 98 12

Suppleant **Bengt Pettersson**
b.pson@tele2.se
Tornväktaregatan 8 C
415 07 Göteborg
031-26 44 30

Sekreterare **Björn Jönsson**
bjorn.jonsson@tamro.com
Sanne-Heden 15
450 54 HEDEKAS
0524 - 304 35

Redaktion för TIDNINGEN SLÄKTDATA

Johnny Kjellberg
jk@tpk.se
Ålängsvägen 4
793 70 Tällberg
0247-79 81 98 (dag), 0247-503 40

Lars Hellgren
lars.f.hellgren@globalnet.net
Sparvvägen 7
434 96 Kungsbacka
0300-213 33

Artiklar för publicering skall skickas till Johnny Kjellberg.

Webbmaster

Mats-Olof Sander
moj@alertir.com
Rörviksgatan 17
421 65 V Frölunda
031-68 56 26

Ansvarig Släktdatas register

Mårten Sjöbris
martens@sjobris.se
Guldringen 42
426 52 Västra Frölunda
031-29 06 40

INNEHÅLL:

Ledare	2
Föreningsinformation	3
Föreningens vårmöte	4
Olle hittade sin farfar via CD-register	5
Tillfälligheter hjälper till i släktforskningen	6
Boken "Utan fräls oss från ondo"	8
Känsö - En isolerad idyll	10
Sveriges flik mot väster och Suntru asi stein	12
Släktforskardagarna 2006	16
En man steg av tåget	18
Nya register i SLÄKTDATAs arkiv	19
Kalendarium	20

Föreningens vårmöte

Lördagen den 25 mars hölls föreningens vårmöte. Lokal för mötet var Emigranternas Hus. Till mötesordförande valdes Christer Engstrand och till sekreterare för mötet valdes Björn Jönsson.

Ordföranden hälsade deltagarna välkomna och konstaterade att det var många som hörsammat kallelsen. Frågan om mötet utlysts på stadgeenligt sätt besvarades med ja. Därefter godkändes dagordningen.

Nästa punkt på dagordningen var personvalen för det kommande verksamhetsåret, vilket börjar vid halvårsskiftet.

Föreningsordförande väljs på ett år och Christer Engstrand som varit ordförande i flera år hade avböjt omval eftersom han i höst kommer att flytta till Halmstad. Som ny ordförande efter Christer valdes Inger Drottz.

Föreningen nye ordförande, Inger Drottz och kassören Lennart Larsson

Av de två avgående styrelsemedlemmarna hade Charlotte Börjesson avböjt omval. Som ersättare för Charlotte valdes Elsa Sjödahl. Inger Drottz, som också var avgående men nu valts till ny ordförande ersattes av Öystein Andersen. Styrelseledamöter väljs för två år. Styrelsesuppleanter väljs på ett år och av de avgående hade Håkan Hansson avböjt omval medan Bibbi Karlsson Arvhede omvaldes. Som ersättare för Håkan valdes Bengt Pettersson. Revisorer och revisorssuppleant väljs för ett år. Hans Hjortsjö och Inger Samuelsson omvaldes. Även revisorssuppleanten

Föreningens vårmöte 2006 i Emigranternas hus

Mårten Sjöbris omvaldes.

Revisorerna hade yttrat sig om förslaget från höstmötet om arvoden till styrelsen och eventuellt även andra personer. Deras uppfattning är att detta medför stora konsekvenser i form av ökat redovisningsarbete och rapportering till skattemyndigheterna. Revisorerna avstyrkte alltså förslaget och därmed föll det.

Inga motioner hade inkommit.

Därmed var den formella delen av mötet klar och Christer förklarade mötet avslutat.

Nils Marelius läste upp en motion till släktforskarstämman, som Sotenäs Personhistoriska Förening kommer att avge, om att förbundet bör arbeta för att en folkräkning skall genomföras år 2010. Anledningen är att efter 1990 finns ingen framtagna mantalslängd över landets befolkning. Nackdelarna med detta är många inte minst ur släktforskar synpunkt. Föreningen Släktdata kommer att stöda detta förslag vid släktforskarstämman.

Arbetet med att skapa möjlighet att få Tidningen Släktdata via Internet har resulterat i att några nummer har distribuerats på detta sätt. Läget just då var att ungefär 80 medlemmar har

fått tidningen på detta sätt.

Föreningen kommer att ha en monter på Släktforskar dagarna i Nacka Strand till hösten.

Nils Marelius berättade att Kville och Orust (Tegneby) arbetar med motsvarande rekonstruktioner av brunna kyrkböcker. Förhoppningsvis kan även dessa i framtiden bli samarbetspartners på liknande sätt som Sotenäs.

Paus gjordes nu för fika och diskussioner. Som vanligt bjöd föreningen på detta.

Efter återsamling berättade Mats-Olof Sander om arbetet med sök-databasen och hur man dels arbetat för kommunikationen med Disbyt och dels med ett enkelt formulär för sökning i databasen.

Efter Mats-Olof fortsatte Charlotte Börjesson med att visa hur Släktdatas register och Disbyt numera är sammankopplade. Efter en kort introduktion av Disbyt visade hon på en skärm hur man kan hoppa mellan Disbyt, Släktdata, Genline, Rötter, Eniro och PLF. Mycket imponerande! Och alldeles nytt för de allra flesta.

L Hgn

Olle hittade sin farfar via CD-register

Artikeln tidigare publicerad i Dis-Play nr 1 2006

Min gode vän Olle har i sin ägo några brev från farfar Johan August Lindström till farmor Kristina. I dessa framgår att farfar har flyttat till Piteå efter att under 1910-talet lämnat farmor ensam med Olles far. Men hur få reda på mer om farfar och hans anor?

I breven anges förnamnen på några av farfars syskon, samt att farfar var född i trakten av Härnösand, troligen i slutet av 1870-talet. Farfars mor bör ha varit född på 1850-talet, hennes ålder angavs i ett av breven. Farfar skriver även att han 1924 har vårdats på Röda Korsets sjukhem i Stockholm, samt att han försörjer sig som handlare i Piteå.

Olle och jag gick raskt till verket genom att först söka i CD-skivan Sveriges Befolkning 1890. Sökbegrepp för barn förnamn, möjligt födelseårsintervall och född i Västernorrlands län, samt med faderns efternamn Lindström. Två träff där en presumptiv farfarsmor båda var födda under 1850-talet. Syskonens förnamn till resp Johan August pekade dock på en av familjerna, där i så fall farfars far hette Gustav Edvard. Men en av systrarna till Johan August var barn i andra giftet!

Nästa kontrollstation blev givetvis Riksarkivets mikrokortsfilial i Arninge. Husförhörslängden för gård och församling (som fanns noterad i CD-skivan) för åren 1870-1890 visade att den rätte farfars far hette Daniel Magnus Lindström, och som dog 1886. Hans hustru, dvs farfars mor, gifte om sig 1887 med Daniel Magnus yngre bror Gustav Edvard! En kontroll i födelseboken för alla syskonen bekräftade vem som var far resp mor, med datum, gård och församling. Olle sökte även i arkiven för Röda Korsets sjukhem och fick farfars vistelse verifierad.

Nu hade vi kompletta och verifierade födelseuppgifter för farfar. Men när och var dog han? En snabbkontroll i Sveriges Dödbok 1947-2003 gav ingen träff, vare sig med eller utan namn. Men CD-skivan Piteanor 2002 gav klockren träff, farfar dog 1941 i Piteå, och med en referens till hans bouppteckning! Bara att beställa en kopia av densamma från landsarkivet i Härnösand, och därmed fick Olle en betydligt fylligare familjebild av farfars vidare levnadsöden, med uppgifter om halvsyskon till Olles far mm. Dödsannonserna fanns att läsa och kopiera i KB:s mikrofilmarkiv.

Slutligen lyckades vi genom uppgifterna i bouppteckning och dödsannonser, samt med sökning i CD-skivorna för 1970 och 1980, lokalisera en halvkusin till Olle i Piteå. Denne visade sig ha foton av farfar i sin gärning som tobakshandlare. Likheten mellan Olles far och farfar var mycket slående!

Olle är nu medlem i DIS och DIS-ÖST samt hängiven släktforskare. Han har utforskat några av farmor Kristinas anor på en gård utanför Mönsterås i Småland, och därvid kommit i kontakt med nu levande ättlingar i både Sverige och USA. Och, inte minst, erhållit en släktkrönika skriven av amerikanska ättlingar, samt en gårdsdokumentation från byn vid Mönsterås.

PS. Några av namnen ovan är fingerade

Refererat av Hans Læstadius

Emigranten Populär har kommit

En ny version av databasen Emigranten har nu kommit ut. I denna - tredje - versionen har två skivor blivit en och priset har satts till moderata 350 kr. Skivan omfattar 1,5 miljoner personer men har tyvärr fått begränsade sökmöjligheter. Antalet sökfall är nu bara fyra, jämfört med den tidigare utgåvan, som möjliggjorde fler alternativ.

Du kan beställa skivan på förbundets hemsida, www.genealogi.se

Tidningen i online-version

Detta nummer av Tidningen tillhandahåller vi också i en nätversion för dem som så önskar. Detta nummer finns tillgängligt på följande adress: Nr 2006/2: http://www.slaktdata.org/tidningen_arkiv/6473f35/

Ovanstående adress har distribuerats via epost till de prenumeranterna som har anmält att de enbart vill ha den elektroniska versionen.

Nytt från Genline: 99,9 procent skannat!

Efter fem års produktion har genline skannat alla de mormonfilmer som levererats från Riksarkivet. I bildarkivet finns nu 113 956 sekvenser från 2 710 församlingar i 25 län. Antalet skannade bilder ur de historiska kyrkböckerna är hela 16 058 335!

Läs mer och teckna abonnemang på www.genline.se

Tillfälligheter hjälper till i släktforskningen

Av Kerstin Adrian. Stoffet presenterades som ett föredrag vid förra årets släktforskardagar.

Jag skulle vilja berätta lite om hur olika tillfälligheter har hjälpt mig i min släktforskning.

På min mammas byrå stod ett litet miniatyrporträtt av en vacker dam. Vi barn, vi var sex stycken, frågade ofta vem hon var och vår mor sade då lite kryptiskt: "Det ska jag berätta när hon är död!" Det satte naturligtvis vår fantasi i rörelse. Vi fick i alla fall reda på att damen hade varit gift tre gånger och hade två barn utom äktenskapet. Det tyckte vi var häftigt. Så hände det sig att damens svärson dog och hennes dotter, min mor, stod ensam med tre barn. Hon hade just skiljt sig och hon var ensam med sex barn. Vi fick då reda på att damen på porträttet var vår mormor och att vi hade tre halvkusiner, som kallade henne mormor. Men, vi som inte var officiellt erkända, måste säga tant Hilma. I slutet av hennes levnad träffade vi henne vid något tillfälle. Hon kom med en påse godis till vår halvkusin men vi fick ingenting. Vem var hon egentligen och vem var vår morfar? Min pappa sa alltid: "När du kommer till Göteborg ska du ta reda på Hilmas (min mormor) släkt. Hon hette Karlsson Porath." Många år senare när min föräldrar var döda började jag och min syster samtidigt i var sin grupp för släktforskare. Genom Dödskivan fick vi fram när Hilma dog och var hon bodde. Det var på Östermalm i Stockholm och vår mor var född i Hedvig Eleonoras församling och i Stockholms stadsarkiv hittade vi när hon föddes. Där var noterat: "Föräldrar okända"! Hur skulle vi gå vidare?

Ett spontanbesök ger ett annat...

En dag när mina systrar och jag var ute och gick i en by där vi bott som barn, sa min syster plötsligt: "Här bor ju Dagnys sonson. Ska vi fråga honom om vi kan få några uppgifter

om vår mormor". Dagny var lillasyster till vår mormor och hon hade erkänt vår mor som systerdotter och bjudit hem oss vid ett par tillfällen.

Sagt och gjort. Vi ringde på och den unge mannen såg mycket förvånad ut. Vi hade aldrig träffat honom förut och han visste ingenting om oss. "Jag vet ingenting, "sa han," men ni kan fråga min faster i Båstad." Och så fick vi namn och telefonnummer. Jag tog reda på adressen och skrev ett brev. Jo, hon visste lite grann speciellt om sin mormors släkt som kom från Lycke i Bohuslän. Men om sin morfar visste hon bara att han hette August och hade hus i Göteborg och att han låtit en häst gå uppför en trappa inne i huset. Jag arbetade då med en släktforskande dam och frågade henne till råds. "Ring den och den han kan allt om Lycke". Av honom fick jag rådet att ringa en man i Partille. När jag talade om vem jag var och vad jag ville sa han: "Du måste komma hit." När jag kom studerade han mig noga. Han hade ett kassetband som talats in av min mormors kusin. Min mormor, som bodde i Stockholm, brukade bo hos hans familj när hon kom och hälsade på. Vid ett tillfälle när hon var gravid hade hon berättat att pappan till barnet var dåvarande kronprinsen Gustaf. Kusinen berättade en hel del annat också som Hilma hade sagt, men Hilma höll sig inte alltid till sanningen, vilket gjorde det mera spännande. Men egentligen var jag mest intresserad av hennes morfars släkt eftersom ingen visste något om honom.

En bok ger nya ledtrådar

Genom att Hilmas mormors släkt någorlunda var kartlagd kunde jag få reda på att Hilmas pappa hette August Karlsson (inte Porath), var från Skållerud i Dalsland och var ångslupsbefälhavare. Min syster och jag for till Mellerud och upptäckte

det fina släktforskningsmuseet där och fann en bok om Skållerud. Min mormors farfarsfar var omnämnd som skeppare som seglade mellan Kristinehamn och Upperuds bruk. I boken fanns en del gårdar och torp omnämnda och vi skaffade en karta och reste runt i Skållerud och knackade dörr. Då fick vi reda på att det fanns en gammal man i Mellerud som nog visste en del, "men ring först, det är inte säkert att han lever".

Ingen svarade när vi ringde, men vi hade fått adressen och plötsligt upptäckte vi att vi var på den gata som han skulle bo på och vi såg en bil som stannade och en äldre man som gick ur. Jag frågade honom om min släkt och det visade sig att hans mormors mor var syster till vår mormors farfar. Och att han inventerade alla gamla torp i Skållerud och antecknade vilka som bott i dem. Han hade en framliden bror som gått igenom många arkiv och noterat släkten på små kort, men ingen av hans närmaste släktingar ville ta hand om materialet som jag så småningom har skrivit rent och fört över till museet i Mellerud. Här hittade jag till sist upplysningar min mormorsfarfarfar som inte hette Porath, utan Olof Svensson, hammarsmed vid Upperuds bruk, död 1777 i hetsig feber vid 45 års ålder. Min anfader Sven Olofsson var 10 år när pappan dog och han arbetade först som dräng och sedan som skeppare.

Från sjön till land och till sjöss igen

Min mormorsfar August, sonson till Sven, flyttade till Göteborg. Han hade arbetat som ångslupsbefälhavare men slutade med det och började bygga hus där han kunde hyra ut rum. För att få reda på vilka och hur många hus han byggt studerade jag gamla kartor som jag fått genom stadsbyggnadskontoret. Det var svårt att få tag på lagfarter, men på tingsrätten fann jag inteck-

ningshandlingar i en källare. Att jag hittade dem berodde nog mest på att min man är domare och hade arbetat på tingsrätten i Göteborg.

På landsarkivet hade jag fått besked om att det skulle finnas en anställd person som kunde hjälpa till, men det fanns ingen. Vi fann ändå att August under 1880-talet byggde fem hus varav fyra landshövdingehus. På 1880-talet i Göteborg började det bli vanligt med landshövdingehus. Husen måste han senare sälja och några år därefter gjorde han konkurs. Han fick återgå till att arbeta till sjöss och drucknade i Väneren. Av en händelse fick jag se att man på ett kafé i Masthugget skulle hålla föredrag om invandringen till Göteborg på 1880 talet i samband med industrialiseringen och jag gick dit för att höra.

Jag fick då reda på att den gamla bebyggelsen på Stigberget hade fotograferats och fanns utlagd på en web-sida, och att ritningar över alla gamla hus fanns i stadsarkivet. På så sätt fick jag tag på ritning och bild på åtminstone tre av de hus han hade byggt. Vid en vandring i Ytterby fick jag se att Studieförbundet Vuxenskolan hade lett ett projekt om hembyg-gens stugor och gårdar, vilket fanns redovisat i ett häfte: "En studie om Bredsten, Guddeby, Guddehjälm, Hölen och Stället och livet bland folket i bygden". Jag köpte häftet och fann att min mormors mormor kom från gården Hölen som fortfarande har samma ägare sedan 1500-talet. Här fanns släktingar i gårdsarkiven som jag inte hade kunnat hitta i kyrkoarkiven..

Kungligt blod?

Men min mormor då och kron-prinsen? Min mormor reste till Stockholm 1890 och står mantalsskriven på olika adresser, alla på Östermalm. 1897 födde hon en dotter som hon tog hand om. Det visade sig matnyttigt att försöka få tag i äldre släktingar, och den äldsta släktingen som fanns när

jag började släktforska var en blind dam som var över 90 år . Hon var systerdotter till min mormor. Jag ringde en dotterson till henne som lovade att ställa en del frågor till henne. Hon berättade att det vid Hilmas första graviditet hade lyst för henne, men att Hilma hade backat ur. Hon sa i alla fall ingenting om någon kronprins. I mantalsböckerna har det barnet namnet Arvedsson som efternamn. Några lysningshandlingar har jag inte funnit. 1898 föddes min mor hos en barnmorska. Min mormor tog inte med sig barnet hem utan lämnade kvar det hos barnmorskan. Det togs senare om hand av en kvinna som fött ett dött barn och absolut ville ha

Den okända kvinnan - gåtan får en lösning

ett barn med sig hem. Min mamma fick ett gott och bra hem med flera syskon. Det talades aldrig om någon kronprins. Familjen flyttade senare till Småland där min mamma växte upp. Min mamma upptäckte så småningom att det var någon som betalade för henne och hon fick så småningom kontakt med sin mor som förbjöd henne att tala om att hon var hennes dotter. Den damen, alltså Hilma, hade först gift sig med en 70 årig man som hade ett förflutet i Ramlösa brunn och sedan gifte hon om sig med en operasångare. De började göra affärer tillsammans och Hilma blev förmögen och kunde kosta på min mamma hennes utbildning.

Hilma hade åtminstone senare i livet kontakt med kungafamiljen genom prins Carl, bror till Gustav V och prinsessan Ingeborg, men någon anledning att göra en DNA-analys föreligger inte.

Nära men ändå avlägset

En dag kom ett brev från "han som betalar". Han skickade ett foto av sig. Tyvärr finns inte brevet kvar men fotot. Min mamma idealiserade honom och berättade vad han hette och att han var häradshövding i Sundsvall. Hilma hade träffat honom på en maskerad och blivit våldtagen, sades det. Han bodde i samma kvarter som Hilma där dessutom barnmorskan bodde.. Nästa egendomlighet: En syster till mig, som är sjukgymnast i Stockholm, hade en äldre man som patient. Han berättade om sin far som dog när patienten var ganska ung. Min syster ringde till mig och frågade: "Hette inte vår morfar så och så?". "Jovisst". "Ska jag fråga?" "Naturligtvis. Visa honom fotografiet". Och har man sett! Patienten visade sig vara en halvbror till min mamma. De hade bott två mil från varandra utan att veta som varandras existens. Nu var min mamma död.

Vi fick veta att deras pappa hade varit adjungerad vid Hovrätten i Stockholm och sedan fått tjänst i Sundsvall. Han gifte sig med en annan kvinna och fick fyra barn. Varken barnen eller deras mamma visste om min mammas existens. Visst är släktforskning spännande även om man inte har några "fina" anor i släkten och det är egentligen mer spännande med "vanliga" syndiga människor. Jag tyckte ju att min mormor var förskräcklig som inte erkände sin dotter och sina barnbarn men jag kan förstå att om man på den tiden ville göra karriär inom societeten så var det inte särskilt begåvat att alltid hålla sig till sanningen. Det säger kanske mer om samhällsklimatet än om min mormor.

Boken "Utan fräls oss ifrån ondo"

*Om bakgrunden och tillkomsten av boken
Utan fräls oss ifrån ondo av Ana Porss*

För ett antal år sedan fick jag, av mina då släktforskande föräldrar, reda på att jag var släkt med pigan MajaLisa Elg, som 1845 dömdes till döden för barnmord. Jag minns att jag blev påverkad, kunde inte släppa tanken på denna kvinna. Hur kunde hon döda sina barn? Ett sådant liv hon måste ha levt! Jag ville försöka sätta mig in i hur hon verkligen hade haft det.

När jag läste domstolsprotokollen, rörande hennes fall, förstod jag att detta måste ha varit en utsatt men mycket stark kvinna och bestämde mig för att låta hennes liv träda fram ur historien. Jag ville skriva en bok om hennes liv.

Här följer ett utdrag ur Domboken - Slättängs Tingslags Västra Distrikt:

"Förhörprotokoll- Majalisa Jonasdatter Elg 1845 den 26 Maj

Hos mig blef förleden gårdag anmält att Pigan Maja Lisa Jonasdatter Elg i Soldat Bostället underkommet Stenbacken i Härja Socken af Sandhems församling, vid särskilda tider, i hemlighet framfödt 2:ne barn och desamma afdagatagit. I anledning häraf inställde jag mig denna dag hos bemälda Piga, som om tilldragelsen lemnade följande berättelse: "Att hon vid slutet af wintern år 1844 framfödde ett gossebarn, hwilket hon strax efter födseln afdagatog genom qväfning förorsakad af pålagde klädespersedlar och tryckning derå. Sedan barnet var dödt nedgrafde hon det under golfvet i en kammare belägen intill den af henne bebodda stugan, och att hon natten mellan den 8:de och 9:de i denna månad framfödt och på varshanda sätt afhändt ett gossebarn lifvet hvarefter den döda kroppen nedgrafdes på samma ställe som det förut mördade barnet..."

MajaLisa var en kvinna som inte ansåg sig kunna ta hand om sina nyfödda barn. Hon var ogift, hade redan två barn, ett som var utackorderat och ett som bodde hos henne. Hon hade blivit utnyttjad av män och var utstött

i socknen där hon bodde. Men hur kunde hon döda sina egna barn? Jag har i min bok försökt att sätta mig in i hur hon måste ha tänkt och reagerat.

MajaLisas öde var inte unikt. Det

Författaren Ana Porss

var många svenska ogifta mödrar som såg till att deras nyfödda barn inte levde vidare. Många gånger handlade det om den egna överlevnaden, att svälten medförde att de gjorde detta val. Det fanns inga preventivmedel, i alla fall inte för fattiga kvinnor, abort försökte de sig kanske på, många gånger med livet som insats, och att fastställa faderskap var naturligtvis inte så lätt. När det blev känt att en kvinna hade tagit sitt barn av daga blev hon dömd till döden eller så hamnade hon i fängelse på livstid.

MajaLisas och många andra svenska ogifta mödrars liv är svensk kvinnohistoria och jag tycker det känns viktigt att lyfta fram detta. Man kan fråga sig om det bara var kvinnorna som bar skulden till dessa brott. I 1800-talets mansdominerande samhälle var det dock bara kvinnorna som dömdes och straffades.

När jag började mitt arbete med att skriva om MajaLisas liv hade jag en del material att tillgå, dels hade jag domstolsprotokollen, men jag fick

också tillgång till en slags dagbok, eller snarare minnesanteckningar, som jag genom nuvarande slottsherren på Västanå slott, Rolf von Otter, fick ta del av. Dessa minnesanteckningar hade Jon August Gyllensvaan, son till major Henrik Gyllensvaan skrivit. Major Henrik Gyllensvaan var far till det barn, som pigan MajaLisa fick 1833. Barnet hette August Elg och han var min mors farmors far.

Jag började mitt researcharbete med att läsa in mig på hur man levde i Sverige under den här tiden. Vad åt man? Hur firade man jul? Hur skötte man sin hygien? Det fanns många frågor som styrde min nyfikenhet och att läsa om händelser som hade utspelat sig just i trakten där MajaLisa bodde fångade naturligtvis mitt intresse. Jag fick genom mitt skrivande dessutom en möjlighet att studera naturen och lärde mig bland annat en hel del om björken. När jag sedan skulle beskriva hur MajaLisa tog vara på björksaven blev det den här texten:

"Björkarna hade fått ett brungrönt skimmer över sig. Snart skulle det bli varmare och saven skulle stiga i stammarna. Den skulle tränga på så att knopparna kunde brista och bladen slå ut. MajaLisa skar en vinkel med spetsen uppåt i björkstammen. Läppen vek hon ner och formade till en ränna. Sedan ställde hon träämbaret under. När hon borrar ett hål strax ovanför rännan började saven rinna. Den rann hela dagen, och när hon till kvällen täppte till hålet och tryckte tillbaka nävern var hela ämbaret fullt.

Björksaven var söt. Den smakade ljuvligt tillsammans med den salta sil-len. Hon tog en del till degvätska, när hon dagen därpå bakade brödkakor. Brödet skulle bli gudagott, det visste hon, och av resten av saven kokade hon välling." Kyrkan hade stor makt under 1800-talet i Sverige och titeln Utan fräls oss ifrån ondo har jag hämtat ur Herrens bön Fader Vår som

tillsammans med Tio Guds budord och Trosbekännelsen finns illustrerad i Habo kyrka där MajaLisa konfirmerades. Kyrkan är mycket väl bevarad och ser i princip likadan ut som den gjorde när MajaLisa tjänstgjorde i prästgården hos prosten Jungmarker.

Under den här tiden styrdes folket inte bara av kyrkan utan folktron spelade även den en stor roll i människornas liv. När inte böner hjälpte kunde man vända sig till trollkvinor eller andra som visste på råd, och det var kanske inte så konstigt att det hände att man blandade ihop kristendomen och folktron. Djävulen förekommer på båda ställena även om den gamla folktron inte från början är uppbyggd kring djävulen.

Ibland låter jag personernas handlingar styras av folktron, som till exempel när baron Kruse vänder sig till den äldsta pigan i prästgården för att få MajaLisa nedsatt. Baronerna har våldtagit MajaLisa och vill ha henne nära sig. Han ”erbjuder” henne att få komma och tjäna hos honom på hans herrgård istället, men MajaLisa säger nej och detta får honom mycket upprörd. Pigan Gustava hjälper baronen med att ”sätta ner” MajaLisa. Att nedsätta någon betydde att man genom olika handlingar såg till så att en person inte kunde bli gift.

För mig har det varit väldigt viktigt att få komma så nära karaktärerna i boken som möjligt, att få känna på stämningen. Jag har rest runt i området där handlingen utspelar sig och besökt herrgårdar och stugor och har alltid känt mig välkommen. En natt tillbringade jag på Västanå slott, som numera är ett hotell med golfanläggning. Jag delade rum med min dotter, som sov gott hela natten medan jag måste erkänna att jag låg och lyssnade efter att få höra majoren komma i trappan. Jag har också, tillsammans med en vänlig bonde, letat ute på en åker efter den plats där MajaLisas stuga måste ha legat. Men kanske har jag framför allt låtit mig komma i stämning just genom att få leva mig in i MajaLisas liv. På en kyrkbänk i

Gråbo kyrka, med vårsolen lysande in genom kyrkfönstren skrev jag detta:

” Där fanns en doft av soltorkat trä och luften var skönt sval. Det var lugnt och tyst. Fridfullt. MajaLisa kände sig omhuldad. Här blev hon lugn. Här ville hon stanna. Solen lyste in genom de färgade glasrutorna och gav kyrkan liv. Vårens ljus var tecknet. Tecknet från Gud. Hon blundade och ville lägga sig ner på kyrkbänken och somna, bevarad av änglar, de som gjorde sina krumbuktspång i kyrkans tak och glidande i luften närmade sig henne med glänsande kinder och plutande munnar. De flög genom ljusstrålen ifrån fönstret. De rullade runt i den varma strålen, flög i åttor över och under varandra och blev så ivriga, så upptagna i sin lek att de glömde att MajaLisa såg dem.”

Jag tror att MajaLisa måste ha varit en mycket stark kvinna och hon

måste också ha haft ett stort hopp. I boken kämpar hon, faller, men reser sig igen genom hela livet. Periodvis har hon det fruktansvärt och det jag nu, till sist, vill visa ett smakprov på ur boken är när hon framstår som en mycket förvirrad kvinna. Psykiskt är hon fullständigt nedbruten. Hon lever ensam tillsammans med sin 11-årige son i en torparstuga i skogen. Utstött av sockenborna och rädd för att hon själv är en häxa tror hon att hon har varit i lag med djävulen och att det är hans barn hon väntar.

”Tidigt morgonen därpå vaknade Majalisa av smärtor i ryggen. Hon reste sig ur sängen och klädde sig. När hon skulle tända i spisen blev hon stående på golvet. Det rann ur henne. Det kom mycket. Hon kände vätskan rinna utefter benen. Det bildades en stor pöl på golvet.

-De ä djävulens barn, viskade hon, de ä djävulens barn.

Där låg det. Skrikande, kvidande. Insmort i fett och blod. Hon hade pressat fram barnet i sittande ställning. Hela ryggen på barnet var täckt med långa svarta hår. Hon ville inte ta i det först, men det skrek så förskräckligt, så hon tog hastigt upp det och reste sig. Tänk om kvinnorna var utanför!

Det slutade inte att skrika. Hon tog linduken på bordet och tryckte den mot barnets mun. Nu blev det tyst. Alldeles tyst. MajaLisa tittade bort mot kökssoffan. Där låg August med ryggen vänd mot henne. Hade han hört skriket? Nej, August sov. Han brukade alltid sova med ryggen ut mot stugan. Det var väl för ljusets skull.”

Boken Utan fräls oss ifrån ondo finns att köpa antingen i den vanliga bokhandeln eller på nätet och jag vill också nämna att jag ännu en gång försöker lyfta fram ett liv ur historien. Det blir en fortsättning på Utan fräls oss ifrån ondo och nu är det sonen August Elgs liv som står i centrum.

Ana Porss

Släktlinje:

MajaLisa Elg
1807

August Elg (Gyllensvaan)
1833

Edla Andersson
1866

Axel Andersson
1897

Kerstin Kruse
1933

Ana Porss
1960

Känsö – en isolerad idyll

av Marianne Kindgren

En okänd ö med unika byggnader? Jo, den finns, inbäddad mellan Styrso, Vargö och Brännö i Göteborgs södra skärgård med en sida ut mot Kattegatt och världen. Om Göteborg var Sveriges port mot väster så var Känsö låset på porten under en stor del av 1800-talet.

Pesten härjade i Sverige i början av 1700-talet och skördade omkring hundratusen offer och rädslan för nya pestepidemier var stor under hela seklet. Sjöfarten och importen ökade stadigt och förutom att fartygen förde med sig bomull från Egypten och salt från Spanien fanns även risk för att de spred smitta. I Medelhavets hamnstäder hade myndigheterna upptäckt redan under medeltiden att isolering, karantän, hade en bromsande effekt på pestepidemier.

Sjökarantän förekom i Sverige redan under 1500-talet vid hotande epidemier och under 1700-talet uppfördes en del tillfälliga karantänsstationer runt landets kuster. När det även började komma rapporter om en sjukdom som kallades gula febern tog Kungl. Maj:t 1804 beslut om en permanent karantänsplats utanför Göteborg. På Känsö fanns då redan en tillfällig karantän sedan 1771, en verksamhet som turvis samsades med ett sillsalteri och ett valfångstbolag.

Med. dr. Pehr Dubb.

Landshövding Carpelan i Göteborg fick i uppdrag att leda en kommission som skulle planera verksamheten. Amiralitetsläkaren Pehr Dubb kallades in som medicinsk expert och han ville skapa ett mönstersjukhus utifrån sina egna idéer. Sjukrummen skulle ha ett

fåtal sängar och vara isolerade från varandra. Varje rum borde ha god ventilation, något slags kamin och en egen vattenklosett. Klosetten skulle spolas genom rör från en tank på vinden. Dessutom borde sjukhusbyggnaderna kunna isoleras från varandra och från omgivningen. Vindbryggor och konstgjorda öar blev lösningen på det problemet.

Det tog ändå rätt många år innan man kunde börja bygga. Känsö hade från början tillhört Brännö och arrenderats ut i flera led, bland annat till ett sillsalteri där ägarfamiljen hade vissa invändningar mot Kronans inlösen av byggnaderna. Från den första planeringen 1804 tog det ytterligare tolv år innan de konstgjorda öarna var på plats utanför den egentliga ön.

Vid Göta Kanals slussbygge i Forsvik fann karantänskommissionen både byggladare och förman. Fortifikationskaptenen Jacob Forsell var knappt trettio år men redan känd som en erfaren och driftig chef. Förre gruvägaren Olof Ericsson från Långbanshyttan ledde sprängningsarbetena vid slussbygget och han följde sin chef till den nya arbetsplatsen Grovarbetet med sprängning och grundläggning utfördes av arbetskommenderade soldater medan snickare och murare togs från Göteborg.

I maj 1819 inspekterade karantänskommissionen den nya anläggningen. På de konstgjorda öarna låg i rad två sjukhusbyggnader, ett pestsjukhus och ett observationssjukhus, omgivna av var sitt magasin där man kunde ta in varor för lagring och smittrening. Vedertagna reningsmetoder var till exempel rökning med klorgas eller saltsyregas och det finns bevarade föreskrifter för hur saneringen skulle gå till. De innehåller också säkerhetsbestämmelser för personalen, som märkligt nog inte uppvisade någon misstänkt hög dödlighet trots de ohälsosamma arbetsförhållandena.

Längst ut vid bryggan ligger parloiren, en byggnad som kanske är världsunik i sitt slag. Där kunde intagna patienter ta emot besök utan att personerna kom i kontakt med varandra. Den består av ett rum med två separata ingångar, en från sjön och en från land. Invändigt

löper en rädda tvärs över rummet med järngaller på ömse sidor. I räddan eldades med svavel under samtalet, eftersom svavelrök ansågs smittrenerande.

På Känsö högsta punkt uppfördes ett utsiktstorn där personalen höll vakt ut mot Vinga och rapporterade om annalkande fartyg och på berget ovanför hamnen placerades ett batteri med kanoner som kunde avlossa varningsskott mot smitare. En prejbåt skickades då ut från hamnen för att föra in fartyget till karantänen.

Jacob Forsell blev den förste karantänschefen. Personalen bestod dessutom av läkare, kassör och fyra arbetare som först kallades karantänsmatrosar, senare drängar. Bevakningen sköttes av båtsmanskommenderingar med ett underbefäl som chef. Förmannen Olof Ericsson fick inte uppleva den färdiga anläggningen. Han dog året innan den stod klar och ligger begravd på ön. Hans söner Nils och John hade som pojkar lärt sig rita av Jacob Forsell och blev som vuxna män kända konstruktörer och byggare av slussar, maskiner och fartyg.

Bagarbod, öns äldsta byggnad, byggd 1800
foto Marianne Kindgren

Jacob Forsell

Karantänsinrättningen kostade nog mer än den smakade. Det var meningen att verksamheten skulle bära sina egna kostnader med karantänsavgifterna, men räkenskaperna visar att det oftast inte gick ihop. Ibland fick kassören förskottera ur egen ficka. Och Jacob Forsell bekostade en hel del av trädplanteringarna själv. Käsö är också en för skärgården ovanligt grön ö, där en del av växtligheten har spritts från trädgårdarna och den planterade parken. Under hela 1800-talet minskade antalet besiktigade fartyg stadigt. Det var bara

under 1830-talets kolerahot som trafiken ökade så dramatiskt att personalen fick en orimlig arbetssituation. Vilket i sin tur fick Kungl. Maj:t att minska karantänstiden från fyrtio till åtta dagar, eftersom kolera har relativt kort inkubationstid. Samtidigt spärrade man av Käsö från omvärlden för att personalen skulle kunna fortsätta sitt viktiga arbete, så skärgårdsborna hade ingen större nytta av att ha läkare och sjukhus på nära håll.

Koleran återkom under 1850-talet, inte så snabbt och dramatiskt som 1834 utan i omgångar under flera år. Författaren Viktor Rydberg var anställd som informator i kassörens familj 1853-54 och isolerades på Käsö tillsammans med resten av personalen. Han skrev en dikt i karantänens besöksloggare och målade en akvarell med motiv från hamnen men det är nog mer önsketänkande än sanning att han även skrivit Singoalla under sin tid på ön. I ett brev till sin bror nämner han att han inte kunnat författa något alls under åren som informator på Käsö. Livet flöt säkert både lugnt och idylliskt på ön under mellantiderna. Det kom sällan fartyg som behövde tas om hand och personalen ägnade sig i stället åt reparationer, trädgårdsskötsel och fiske. Man firade kungens namnsdag med fest och salut och reste till Larmässomarknaden och i början av 1840-talet kom den blivande Oscar II på besök.

Koleraperioderna orsakade visserligen upprustning och ökat arbete men från och med 1860-talet levde personalen under ständigt hot om nedläggning av den olönsamma anläggningen. Nya karantänsförfordningar kom med direktiv om att bara fartyg från pestdrabbade områden skulle tas in. Forskare gjorde nya rön om vad smitta är och hur den sprids. Robert Koch upptäckte kolerabakterien på 1880-talet och sambandet mellan pest, loppor och råttor blev klarlagt. Synen på karantän förändrades också och i städerna uppfördes i stället epidemisjukhus med specialutbildad personal.

Den siste karantänsläkaren som bodde på ön var Gustaf Hjortzberg. Han var också provinsialläkare i skärgården och utbildad i diagnos och vård av kolera-patienter. På Käsö byggde han upp ett eget bakteriologiskt laboratorium som aldrig kom till användning. När det sista fartyget med kolerasmittade togs in 1909 fanns redan ett statligt laboratorium dit

alla prover skulle sändas för analys.

Under första världskriget togs många personer in för avlusning för att hindra spridning av fläcktyfus. Men några pestsjuka har aldrig vårdats på Käsö och det är tveksamt om Käsö egentligen haft någon avgörande betydelse ur smittskyddssynpunkt. Koleran spreds ju trots kontrollerna. Kanske bidrog karantänen till att förbättra hygien och sjukvård ombord på fartygen eftersom det blev både dyrt och opraktiskt för redare och köpmän med en sjuk besättning och försenade leveranser.

Mellankrigstiden medförde många

Carl Andersson. 1821-1896. Karantänsträng 1875-1896.

spekulationer om vad som skulle hända med anläggningen på Käsö. Förslagen var många – barnkoloni, ålderdomshem eller rentav sommarbostad åt kungafamiljen. Det blev Marinförvaltningen som tog över 1935 och ön blev ytterförläggning och utbildningsplats. Och som sådan har den fungerat för Älvsborgs Kustartilleriregemente och amfibieregemente till i dag.

Karantänen på Käsö är en ganska okänd del av svensk historia, en unik miljö som speglar 1800-talets syn på sjukdomar och smittspridning. Husen är minnesmärta, parloiren även invändigt. Landstigningsförbudet har hittills skyddat både byggnader och flora men vad kommer att ske med Käsö nu när amfibieregementet har upphört? Kanske är det dags att föra upp ön på världsarvslistan?

Sveriges flik mot väster och Suntru asi stein

av Kristina Bengtsson

(Detta stoff presenterades som ett föredrag under släktforskardagarna i Göteborg 2005)

Författaren är doktorand i arkeologi vid Göteborgs Universitet och bedriver ett forskningsprojekt kring det tidigaste Kungahälla, d.v.s. den vikingatida kungsgård som föregick den medeltida staden nere vid Nordre älv, och som låg två kilometer väster om staden i anslutning till södra Bohusläns största högggravfält, RAÄ 22, i Ytterby socken.

Gården torde ursprungligen ha hetat Hälla, därefter Kungahälla. Under medeltid benämndes den Lilla eller Yttre Kungahälla och senare Kastellegården och låg fram till i början av 1600-talet invid det imponerande högggravfältet. Detta gör att staden Kungahällas framväxt faller väl in i ett mönster som gäller många av de vikingatida och tidigmedeltida städerna i Norden, d.v.s. att de anlagts på kungligt initiativ och i relativ närhet till kungsgårdarna. Kungahälla kungsgård intar dock en viktig särställning eftersom den låg i ett område som kom att spela en betydande politisk roll i den nordiska riksbildningen.

Utgångspunkt för forskningsprojektet är att södra Bohuslän utgjorde ett område som låg i periferin av tre starka maktsfärer - den danska, götiska och norska. Kommunikationerna för befolkning i södra Bohuslän kunde upprätthållas lika naturligt in mot alla tre. Man kan därför förmoda att släktskapsförbindelser och andra allianser av ekonomisk eller politisk natur ingåtts i alla tre maktsfärerna. Detta har i sin tur medfört att man under riksenandeprocesserna inte med någon självklarhet kunnat hävda eller kräva lojalitet från en samlad befolkning i södra Bohuslän. Landskapet kom därför under vikingatid att slitas mellan de tre intressesfärerna.

I denna maktkamp var kontrollen över Göta älvs mynningsområde betydelsefull. Det är i detta perspektiv man kan ana kungsgårdens tillkomst, d.v.s. som en yttersta gränspostering vare sig den för tillfället var under svea/götisk, dansk eller norsk kontroll. Området kring Göta älvs mynning var en viktig ekonomisk knutpunkt. Där möttes nord- och sydgående kustfart längs Halland och Bohuslän, härifrån seglade man till Jyllands nordspets

i Danmark, till Västlandets sydspets i Norge, och upp och ner i Göta älv.

Att ha kontrollen över denna knutpunkt var naturligtvis också omstritt och man kan, först i sagamaterialet och skaldekvad, senare i diplom, följa maktkampen som egentligen pågår fram till slutet av 1600-talet. Under vikingatid skönjer man att området dras mellan danska, svea/götiska och norska intressen. Av naturliga skäl är det i huvudsak de norska regenternas förehavande som finns nedtecknade i det isländska sagamaterialet vilket inte hindrar att kungsgården tidvis kan ha varit uppehållsplats både för danskar och för svear. Det uppges t.ex. att Harald Blåtand av Danmark höll de sydligaste fylkena i Norge i slutet av 900-talet och att svearna under Olof Skötkonung, i början av 1000-talet, höll hela Bohuslän.

”Landamäret i älven”

Området vid Göta älvs mynning var också enligt sagamaterialet mötesplats för de nordiska kungarna. Det omnämns inte mindre än tio sådana möten, vid landamäret i älven i närheten av Kungahälla, från slutet av 900-talet och fram till 1101. Författaren har i en artikel i samband med 900-årsjubileet av trekungamötet 1101 visat att platsen för dessa möten med stor sannolikhet varit Marberget eller som det också kallades, Horsaberget, i Ytterby sockens östra del, vettande ut mot älven och mitt emot Nödinge. Det kan via samtida annaler säkerställas att ett stort möte mellan kungarna Valdemar Birgersson i koalition med Norges Magnus Lagaböter å ena sidan och Magnus Ladulås Birgersson på den andra skedde vid Horsaberget och Nödingebergen år 1276. Vidare var Marberget/Horsaberget enligt folktradition platsen för trekungamötet 1101, d.v.s. fredmötet mellan Norges Magnus Barfot, Danmarks Erik Ejegod och svearnas Inge Stenkilsson.

Det är troligt att en sådan betydande mötesplats låg i närheten av den punkt där de tre gränserna sammanföll, eftersom mötena ofta syftade till att lösa tvister och man därför inte ville ge sig för långt in i ”fiendeland”. De isländska sagauppgifterna talar också om att både när norska kungar mötte sveakungar och

danska kungar, var för sig, så skedde mötena vid landamäret. Så åtminstone uppfattade de isländska sagaskrivarna att de tre rikenas gränser sammanstrålade i närheten av Göta älvs dåtida mynning.

En viktig faktor att ta hänsyn till när det gäller gränsdragningar är de topografiska förhållandena och att även ha i åtanke att äldre gränser följde s.k. naturliga gränser som stora skogar, svårforcerade berg och fjällbygder d.v.s. alla naturhinder som försvårade kontakter mellan landområden.

Landskapet i Göta älvs mynning under vikingatid

Under vikingatiden stod havsnivån ca två meter högre än idag. Detta innebar att Göta älvs mynning låg betydligt längre norrut och att mötet med havet skedde nära dagens Kungälv. Göta älvs dalgång vid Bohus var en ca 500 m bred, grund havsfjord med en djupfåra längs östra sidan. I de lägre delarna av dalgången ner till dagens Göteborg fanns stora vassområden. Sundet i den trängre norra armen var ca 200 m brett. Saltvattnet nådde således upp till Kungälv, och vattenytorna var betydligt mer utbredda eftersom landet låg lägre och de båda strömfårorerna ännu inte eroderats ner till sina nuvarande djup.

Topografin närmast öster om älven, Vättle härads utkant, har karaktär av ett kargt bergsområde; än idag är det sparsamt bebyggt. Från Angered och upp till Nödinge kantas älvdalen av en hög och brant ås av mörk, grå gnejs. Branterna är glest bevuxna och åsen ger ett svart, massivt intryck. Idag finns en smal landremsa mellan åsen och älven, där riksväg 45 löper, men under vikingatid och tidig medeltid har vattnet på långa sträckor gått fram till bergssidorna. Detta medförde att alla landtransporter där måste ske på stigar uppe på åsen.

Dalgången mellan nuvarande Kungälv och Göteborg bör alltså under vikingatiden inte ha uppfattats som en del av Göta älv. Detta är viktigt att ha i minnet för att förstå de äldsta uppgifterna om gränsförhållandena i dessa trakter.

En annan faktor som bör föras in i

diskussionen är Nödinge kyrka. Nödinge är den ort på västgötasidan som ligger precis i älvdelningen. Kyrkan har haft en mycket säregen funktion som också kan ha relevans för diskussionen om den första gränsen.

Nödinge kyrka - kung Inges kyrka och svearnas sista utpost?

Arkeologen Mona Lorentzon gjorde 1981 en undersökning av Nödinge 1700-talskyrka. Denna visade sig ge mycket spännande resultat. Under kyrkgolvet hittades först flera murar från en medeltida kyrka. Men under den medeltida golvnivån man fann även ett tiotal barkgravar daterade till första hälften av 1000-talet. Gravarna låg inte i rak östlig-västlig riktning i förhållande till den medeltida stenkyrkans skepp och kor utan något förskjutna. Detta har på flera andra ställen visat sig vara tecken på att det i närheten stått en tidigare träkyrka. Denna kyrka kan då, redan under andra hälften av 1000-talet eller i början av 1100-talet, ersatts med den funna stenkyrkan. Tidsmässigt skulle det därför kunna ligga ett korn av sanning i traditionen om att kung Inge Stenkilsson byggt den första stenkyrkan i Nödinge. Inge Stenkilsson regerade från ca. 1080 och dog någon gång mellan 1110 och 1118. Det finns en uppteckning från 1926 där sagesmannen uppgav att man vid en reparation av kyrkan hittat en bräda vid altaret i den nuvarande kyrkan med årtal 1089 men att brädan sedan förkommit. Hur mycket tilltro man kan sätta till denna uppgift är osäkert men med tanke på de arkeologiska fynden så står uppgiften inte i motsättning till dessa.

Det finns ett par upptecknade legender kring Inge Stenkilsson. En berättas av Axel Emanuel Holmberg: Uti Marberget vid Götaelf och på Mariebergs ägor synes ett spår, liknande ett märke efter en intryckt hästsko. En tradition i orten påstår, att detta spår erinrar om en svensk konung Inge, hvilken, efter att hafva förlorat en strid på Dösebacka slätter i Romelanda socken, red som flyktning öfver Marberget till Götaelf, öfver vilken hästen sam med honom till Vestgötalandet. Under ridten skall hästen hafva intryckt berörda märke. En annan legend lyder: Han(kung Inge) rymde från Bohuslän, men danskarna vore efter honom och hans drottning, som visst hette Kristina. Men kungen och drottningen lyckades komma över älven in på svenskt område. Då sade kungen: Nu är det ingen nöd längre. Det blev

Nödinge. Och han lät bygga kyrkan. Det var visst på 1200-talet. Och drottningens häst lät sitt vatten strax intill. Där kom då upp en källa med järnhaltigt vatten.

Det fanns verkligen en mycket betydande offerkälla vid Nödinge kyrka, som dock numera är övertäckt. Det mest intressanta med Nödinge kyrka är dock att den tycks ha haft en särställning som votivkyrka för framför allt sjöfarande. I Götheborgs Stifts Historia och Herdaminne säger Bexell att kyrkan sedan gammal har erhållit löften och gåfvor af dem, som varit stadda i farlighet, och i synnerhet af Sjöfarande, som varit i Sjönöd.

Sålunda gav många av de Göteborgare som varit på ostindiefärder på 1700-talet gåvor - inte till någon av de stora kyrkorna i Göteborg - och inte heller till kyrkan på Göteborgs ursprungsplats - Lödöse - utan till Nödinge kyrka. Bland de tusentals personer, ur olika yrkesgrupper, som återfinns i votivlistorna finner vi också personer från Ystad, Hamburg och Amsterdam. Och varför gav många andra sockenpräster gåvor till Nödinge?

Den arkeologiska bilden, legenderna kring Inge Stenkilsson och Nödinge kyrkas starka ställning som votivkyrka i flera hundra år indikerar att det inte rör sig om en vanlig sockenkyrka. Det kungliga inflytandet på kyrkbygget kan ha härrört från att Nödinge, som det beskrivs i sagamaterialet, diplom och i Hälsingelagen, se nedan, varit den sista utposten av sveariket fram till 1200-talet. Om vi godtar att Marberget som låg i den dåtida Göta älvs mynning, var den plats som sagamaterialet uppger som landamäret i älven fanns det all anledning att sveakungen hade tillgång till en kyrka vid denna viktiga, nordiska mö-

tespunkt. Och som vi sett var Inge Stenkilsson åtminstone i området år 1101 och kanske också vid andra tillfällen.

Nödinge kyrka var i så fall den västligaste kyrkan i Sveariket, fram till 1200-talet, och till vilken svearna offrade innan de gav sig ut på längre sjöresor. Detta skulle kunna vara en förklaring till dess ställning som votivkyrka fram till början av 1800-talet. Det finns inga uppgifter om till vilket helgon kyrkan var invigd men med tanke på dess tidiga ålder, dess tradition som kyrka för framförallt sjöfarande kan det röra sig om en St. Nicolauskyrka. Lorentzons fortsatta forskning kring kyrkan som innefattar även andra mycket intressanta faktorer kommer förhoppningsvis kunna klargöra bilden kring denna märkliga kyrka.

Gränsen

Länge tog man för givet att Göta älvs nuvarande mynningsområde, alltsedan de nordiska staterna etablerats, räknats som svenskt land. Detta baserat på ett tillägg i äldre västgötalagen som uppgav att Danaholmen i Göteborgs skärgård varit landskiljet. Detta kunde dock motbevisas av Ivar Lindquist som klargjorde att tillägget var av betydligt senare datum än själva lagtexten och inte alls hade med de första gränserna att göra. 1953 publicerade sedan Gunnar Olsson en undersökning, Sverige och landet vid Göta älvs mynning under medeltiden, där han efter noggrann genomgång av sagamaterial, skaldekvad, gränslägnings-traktater och andra skriftliga källor kom till slutsatsen att, fram till mitten av 1200-talet, möttes de tre nordiska rikenas gränser någonstans i Göta älv. Först därefter, senast 1261, men förmodligen redan 1253, har Sverige erhållit tidigare danskt land utmed södra delen av älven och därmed fått en landkorridor ut till havet.

I den tidigast kända gränslägnings-traktaten mellan Sveariket och Danmark, som förmodligen beskriver förhållandena under 1000-talet, kallad Landamäret I, omtalas sex gränstenar: från väster till öster: Suntru asi, Danabäck, Kinne sten, Vraksnäs, Vite sten och Brömse sten. Med endast dessa landmärken markerades således hela gränsen mellan svenskt land i Västergötland-Småland och danskt i Halland-Skåne-Blekinge. Fem av gränsmärkena har man tillfredsställande kunnat identifiera men inte det nordligaste, Suntru asi.

Flera försök har gjorts att tolka skriv-

ningen Suntru asi och bestämma var gränsmärket låg. Det svårtydda namnet har av olika forskare applicerats på platser som Svinås, Skuttra ås, Sundås och ett mer allmänt Södra ås. Av särskilt intresse är emellertid den tolkning som framfördes av Adolf Schüeck i en undersökning 1953. Han förde här ett mycket intressant och trovärdigt resonemang om att Utlanden, d.v.s. samlingsnamnet för Askims, Sävedals och Vättle härad, före ca. 1250 tillhört Danmark. Att Askims och Sävedals härad tillhört Danmark före mitten av 1200-talet har stått klart. Att även Vättle härad kan ha tillhört Danmark stöds bl. a. av den isländska läroboken Rimbegla från 1200-talet, som först räknar upp Askims, Sävedals och Vättle härad, Dalsland och Värmland och sedan omtalar det västra Götaland som ett stort land, vilket tyder på att de tre häraderna inte räknats in i det "riktiga" Västergötland. Om så var fallet och Vättle hört till Danmark leder detta till att gränsmärket Suntru asi bör sökas vid Göta älv mellan Vättle och Ale härad.

Olsson föreslår att gränsen kan ha gått vid dagens Surte. Detta baseras på en gränslista från omkring 1325 där det anges att det västgötska landamäret börjar med a Dali i Surtibaergh. - Nu byriasa a Dali i Surtubaergh. Ur Surtubaerghi oc i Hiarttursnæes mosæ och i Diupadal. Ols-

son sätter detta i samband med dagens Surte, men denna tolkning kan ifrågasättas eftersom orten Surte överhuvudtaget inte existerade på 1300-talet. Området där dagens Surte ligger kallades i de historiska källorna för Swortön, Surtöö etc, d.v.s. "Svartöarna", beteckningar från den tid området verkligen bestod av öar. Det förefaller troligt att dessa öar fått sitt namn av att de låg intill de i landskapet dominerande svarta bergen eller den svarta åsen. Att bergen verkligen kallades de "svarta bergen" sägs ju också – Surtubaergh. Därför behöver inte "dalen i svarta bergen" nödvändigtvis sökas alldeles i närheten av Surte, utan uttrycket kan även syfta på t. ex. Skårdal eller Rördal eller för all del på någon annan dal i den långsträckt åsen. Man kan t. o. m. fråga sig om inte denna mäktiga, svarta ås varit den som avses med det i gränslistan svårtydda namnet Suntru asi.

Att Norges och Sveriges gränser skall sökas just i höjd med den dåtida älvmyningen styrks även av Hälsingelagens Rättegångsbalk från 1200-talet. Denna räknar upp råmärkena mellan Norge och Sverige med början vid Ule träsk i norr och avslutas med "från Hova höge till Konungahälla." Detta uttryck bör rimligtvis avse att gränsen sträckt sig till stadens närhet, d.v.s. i höjd med älvdelningen. Därmed skulle landet

söder om Ale härad ha varit danskt Även Adam av Bremen vet att berätta att gränsen mellan nordmän och göter gick i Göta älv vilket stöds av liknande uppgifter i de isländska sagorna.

Under alla förhållanden tyder såväl Olssons som Schüecks forskning på att Danmark ännu på 1100-talet behärskade området öster om nuvarande Göta älv upp mot trakten av Surte. Svearikets, Norges och Danmarks gränser möttes alltså i närheten av den nuvarande älvförgreningen. Men med tanke på vad som ovan sagts om landhöjningen är det troligt att också älvens mynning skall sökas här. Detta innebär att Hisingen och "Göteborgs norra skärgård" tillhörde Norge medan landet ner mot Göteborg med "södra skärgården" tillhörde Danmark. Sveariket ägde varken några öar vid kusten eller något land vid den dåvarande havsviken, men troligen behärskade man hela östra stranden av älven från Surtetrakten och upp till Vänern. Sveariket hade såldes också fri tillgång till havet via de fjordar som omslöt Hisingen. Som Ingvar Leion påpekar i "Landkorridoren till Västerhavet" så fanns det vid denna tid inga territoriella krav på vatten – alla sjöar, hav och floder ansågs vara s.k. internationellt vatten. Först senare i takt med landhöjning och efter påverkan av det stora

Röset sett från söder
foto Kristina Bengtsson

skredet, Jordfallet, vid Bohus samhälle, som under en tid, helt eller till stor del, blockerade den södra fjorden/älvarmen blev Sveariket avskärmat från havet.

Gränsmärket i Rördalen

I detta perspektiv kan det vara värt att fundera på det gränsmärke som ligger på en bergstopp, på den svarta åsen, vid Rördalen, några kilometer öster om samhället Surte, mitt på häradsgränsen mellan Ale och Vättele. I det i övrigt, nästan fornlämningsstomma området ligger ett s.k. trestenaröse. Detta märkliga fornminne registrerades inte i fornlämningsregistret förrän 1962 vilket är en av förklaringarna till att det aldrig tidigare förekommit i diskussionen om gränstenar. För helt klart är detta en mycket gammal gränsten.

Enligt fornminnesregistret består anläggningen av ett gravröse, 9 m i diameter. I mitten finns två stora stenblock, ett större vilande på ett mindre. Det undre är 3 x 2 m och 1 m högt. Det övre blocket hela 4 x 3 m och 2 m högt. I rösets NÖ del finns ett s.k. trestenaröse, bestående av tre resta, smala stenar mellan 0,5 och 1 m höga. I den högsta av dessa finns ett kors med en rektangel inristat. Denna inristning måste dock uppfattas som relativt sentida och höra samman med by- eller ägodelningsgräns.

Vad som dock inte framkom vid inventeringen är att det också på det översta stora, stenblocket finns ett inristat kors. Tre av korsarmarna är intakta men den som vetter mot nordväst är skadad så att endast den yttersta delen av korsarmen

är bevarad. Mellan korsets centrum och den bevarade delen av den NV korsarmen finns en släppskada i berget. Dock är det ingen som helst tvekan om att den kvarvarande delen verkligen är en del av korsformen. Huggmärkena efter en relativt bred mejsel är här, liksom på de andra korsarmarna tydliga, om än nötta. Det råder heller ingen som helst tvekan om att korset på flyttblocket har gjorts tidigare än det på den resta stenen. Det visar både lavbevuxningen och vittring på. Korsarmarna är mellan 32 och 38 cm långa, men för blotta ögat uppfattas de som ett likarmat kors. Vad som är intressant är att korsarmarna inte ligger i direkt Ö/V riktning utan mer VSV och ÖNÖ och i samma riktning som den nuvarande häradsgränsen mellan Ale och Vättele. Vi kan därför utan tvekan säga att detta är en gränsten mellan de båda häraderna. Om vi också accepterar att Vättele härad var det nordligaste av de danska häraderna fram till första hälften av 1200-talet kan detta röse också ha markerat landsgränsen mellan Sveariket och Danmark.

Röset är mycket intressant. Dess första användning kanske var som gravplats någon gång i förhistorisk tid. Det har inte gjorts någon arkeologisk undersökning och det är därför omöjligt att avgöra gravens ålder – den kan lika gärna vara från bronsålder som från olika perioder av järnålder. Det kan inte ens med säkerhet i nuläge avgöras om det verkligen rör sig om en grav. En annan förklaring kan vara att man rösat upp sten kring flyttblocket i samband med att man markerade gränsen. Om det nu ändå är en grav kan det tyckas vara underligt

Röset sett från norr
foto Kristina Bengtsson

att den ligger i en sådan här obygd. De närmaste betes- och odlingsmarkerna under förhistorisk tid låg många kilometer härifrån. Varför ligger det då en grav i dessa till synes otillgängliga marker? Svaret ligger förmodligen i att, som nämnts, den enda landvägen från södra delarna av Vättele härad upp till Ale var stigarna uppe på Vättelefjäll. Topografin här i den norra delen av fjället karaktäriseras av myrar, sjöar, tallskog och kala berg. Då, såsom nu, måste stigarna kryssa mellan myrar och sjöar för att man skulle kunna ta sig fram torrskodd. Naturen sätter begräsningar för var man kan gå och det är ingen slump att vandringsleden Vättelefjällsleden idag går förbi gränsröset. Förmodligen följer den en gammal vandringsled över fjället.

Utmärkande för de andra av de stenar som identifierats i Landamäre I är att de förmodas ligga vid gamla ridvägar och detta kan också vara anledningen till att gränsmärket i Rördalen ligger just här – utmed en urgammal rid- och vandringsled över den svarta åsen. Att en markant grav använts som gränsmärke stämmer också med en av de andra stenarna i Landamären I, Vraksnäs, som utgörs av ett bronsåldersröse och även den ligger intill en gammal vägsträckning. När man passerat en gränsten visste man att man befann sig i grannlandet.

Suntru asi stein?

Samstämmighet mellan de olika källorna; sagamaterial, skaldekvad, diplom, landskapslag, legender, topografi, senare gränslistor och att det faktum att det faktiskt finns ett stort gränsmärke på en av ridstigarna som går från sveariket i Ale härad i norr över till danska Vättele i söder innebär att denna fornlämnings och gränsten är en mycket stark kandidat till den gäckande Suntru asi stein.

Korset
foto Kristina Bengtsson

Sveriges Släktforskarförbund

Släktforskardagar

Stockholm 12-13 augusti 2006

**Nära två miljoner svenskar är intresserade av släktforskning
I augusti möts de på Factory/Nacka strand Stockholm**

Sveriges enda mässa för släkt- & hembygdsvforskning

Prova-på-forskning • Släktforskarakut

Föreläsningar • Utställningar

Läs mer på www.stockholm2006.se

Huvudsponsorer

nicator

Unika hembygdsvorakt för släktforskare

Mediapartners

**BYGD
NATUR**

**SLÄKT-
Historiskt
FORUM**

Släktforskar dagarna 2006 - Program

Fredag 11 augusti

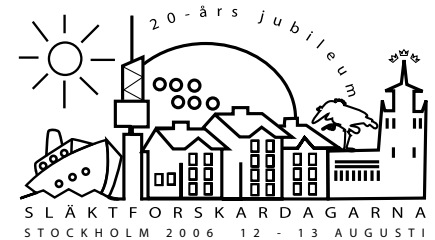
- 10-17
Ordförandekonferens, Hörsalen, Släktforskarcentrum
- Redaktörskurs, Datasalen/Anrep, Släktforskarcentrum
- Cirkelledarkurs, Riksarkivets föreläsningssal, Marieberg
- 15-21
Inflyttning för utställare, Factory, Nacka Strand
- 20-23
Ordförandemiddag – buffé, Factory, Nacka Strand
- 23
Båt från Yasuragi till Nacka strand

Lördag 12 augusti

- 9.30-10
Invigning av landshövding Mats Hellström
- 10-17
Utställningar och föredrag
- 13-16
Riksstämman i sal Kungsholmen
- 17
Båt 1 från Nacka strand till Yasuragi, Hasseludden
- 17.45
Båt 2 från Nacka strand till Yasuragi, Hasseludden
- 18.30-23
Jubileumsföreläsning med supé

Söndag 13 augusti

- 10-16
Utställningar och föredrag

Hitta till Släktforskar dagarna: På www.stockholm2006.se/vagar.htm finns en mycket detaljerad beskrivning hur man kör från olika håll, med bilder. Observera att en del programpunkter sker på andra platser.

Föreningen Släktdata bjuder sina medlemmar på entrén, se sista sidan

En man steg av tåget...

...på Bolmenbanans station i Halmstad. Det var den 2 december 1890 och han iaktogs av en utkommenderad poliskonstapel. Denne noterade att mannen såg ut att vara i 60-årsåldern, hade en följeslagare och att han hade en kista, en större säck och en bössa med sig. Han lämnades inte ur sikte, och när kronolänsmannen A.P. Essén senare kommit med närmare uppgifter togs de två männen in till polisen i Halmstad för förhör.

Misstänkt dråpare

Det visade sig att mannen, som var hemmansägaren Sven Ambjörnsson från Gassbo i Långaryd, var skäligen misstänkt för att den 19 november ha misshandlat gårdfarihandlanden Anders Svensson från Unnebäcksås i Unnaryds socken så svårt att denne tre dagar senare avlidit. Brottet skulle ha skett på landsvägen invid Ambjörnssons egendom. När det började gå rykten om att Ambjörnsson var den skyldige, hade han begärt att Carl August Johansson i Bälshult skulle skjutsa honom till Halmstad. De begav sig iväg, men när de kom till Bolmenbanans station i Bygget ställde de in hästarna och köpte istället en enkel och en tur- och returbiljett till samma mål. En privatperson meddelade detta per telefon till polisen i Halmstad.

Planerade att emigrera

Förhören med Ambjörnsson blev långvariga. Han nekade och sade sig knappt känna den avlidne. Med tanke på innehållet i hans packning, bl.a. säng- och gångkläder, revolver, 610 kr i kontanter mm, misstänktes han ha haft för avsikt att avvika till Amerika. Även detta förnekades till en början, men han medgav så småningom att han tänkte bege sig till "fjärran västern", där han hade flera bekanta. Syftet med resan var att bedriva jakt eftersom han hade hört talas om att det i dessa trakter fanns gott om vilt.

Halmstad Östra station

Från Christer & Kennet Engstrands webbsida om Halmstad-Bolmen järnväg

Om sin person uppgav han var gift, hade fyra barn att han ägde ett halvt mantal med riklig skog och omkring 60.000kr. Han hade aldrig varit straffad för något brott men varit i många processer som kostat honom tusentals kronor. Nu ville han komma bort från allt bråk genom att resa långt bort.

Grannarnas uppgifter tydde på att Ambjörnsson länge varit en skräck för orten och att han flera hade gånger blivit stämd för misshandel. Dock skulle han alltid ha sett till att göra upp i godo och "i god tid undanskaffa vittnen". "Af flere tecken att döma, synes som om en verkligen samhällsvådlig person nu för en längre tid skulle komma att bli oskadliggjord, och att Halmstadspolisen sålunda gjort ett godt kap", konstaterade skribenten på tidningen Halland.

Häktning

Efter förhören med Ambjörnsson i Halmstad och grannar i Långaryd förklarades han häktad och transporterades fängslad till Jönköping. Här satt han till den 19 december, då han blev fördd till tingstället i Ölmestad för att rannsakas inför Västbo häradsrätt. Tingssalen var överfylld av

åhörare och åklagaren hade kallat in inte mindre än 22 vittnen. Många av dessa hade dagen för misshandeln hört nödrop och inte sett någon annan än A. i närheten, och de antog därför att denne begått brottet. Andra berättade att den häktade samma dag förövat hemfridsbrott i Klockaregården. Ambjörnsson sade sig dock inte kunna minnas något av detta, och rannsakingen uppsköts till den 8 januari 1891. A. skulle under tiden stanna kvar i häkte.

Högsta domstolen

Rättegången blev ännu en gång uppskjuten, nu till den 13 april, då han åter hämtades från länsfängelset i Jönköping till häradshäktet i Ölmestad. "Men då han skulle inställas inför rätten, befanns han hafva gått rättvisan i förväg genom att hänga sig i två sammanbundna halsdukar. Dråparen hade sålunda inställt sig för aldra högsta domstolen", skrev referenten i "Halland".

Källor:

Artiklar i tidningen Halland 1890 och 1891.

Sven-Arne Svensson
Kungsbacka

Nya register i Släktdatas arkiv

Register som tillkommit eller förändrats sedan Släktdata Nr 1 2006 trycktes.

Församling	Län	Period	Registrerat av	Antal poster	Anmärkning
Idala D1	(N)	1860-1897	Lisbeth Wahlström	321	
Idala V1	(N)	1860-1897	Lisbeth Wahlström	100	
Nedre Ullerud V	(S)	1671-1860	Henny och Wille Ängermark		
Alunda D1	(C)	1837-1851	Sven Olby	1.731	
Lane Ryr V6	(O)	1811-1860	Henny och Wille Ängermark	639	Ers. V5
Skurup V1	(M)	1650-1835	Per Lindner	1.252	
Skurup D1	(M)	1652-1724	Per Lindner	1.185	
Nymo F1	(L)	1832-1833	Lisbeth Wahlström	583	
Nymo V1	(L)	1852-1854	Lisbeth Wahlström	106	
Nymo D1	(L)	1793-1796	Lisbeth Wahlström	195	
Agnetorp V2	(T)	1828-	Håkan Andersson	746	
Gårdhem F4	(R)	1775-1828	Läst av Anna-Lisa Berglund	4.529	
Kungälv F2	(P)	1698-1748	Henny och Wille Ängermark	1.229	
Lane Ryr D1	(O)	1696-1728	Henny och Wille Ängermark	409	
Lane Ryr D2	(L)	1728-1810	Henny och Wille Ängermark	2.748	
Lane Ryr D2	(L)	1698-1920	Henny och Wille Ängermark	6.128	Ers. D1-2
Lane Ryr F1	(O)	1700-1725	Henny och Wille Ängermark	233	
Lane Ryr F2	(S)	1726-1810	Martin Pehrson	3.244	
Summa:				25.378	

Så här når Du informationen i Släktdatas arkiv:

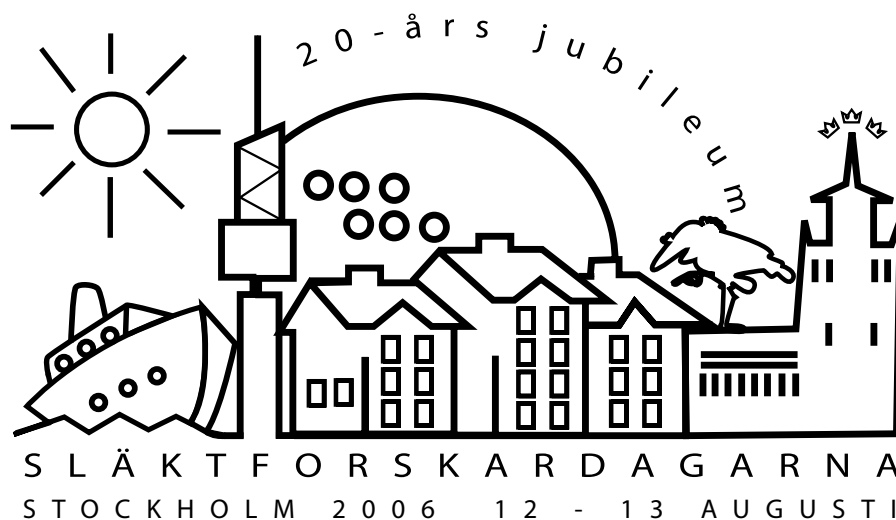
Vår hemsida <http://www.slaktdata.org> innehåller alltid den aktuella registerinformationen. Registren uppdateras kontinuerligt där och kan laddas ner till Din dator.

Bidrag med nya register

Nya register avsedda att ingå i Släktdatas arkiv mottager vi gärna. De kan sändas till föreningens registeransvarige Mårten Sjöbris. För adress se sidan 3.

Observera!

Det finns fel i nästan alla register. Se därför om möjligt själv efter vad som står på mikrokorten! Ett register är endast en förteckning över punkter i kyrkoboken, avsedd att underlätta vidare sökning.

Välkommen till Föreningen SLÄKTDATAs Höstprogram

Föreningen Släktdatas höstmöte lördagen den 14 oktober , kl 11:00

Plats: Emigranternas hus, Packhusplatsen 7, Göteborg

Program:

Sedvanliga höstmötesförhandlingar

Övrigt program presenteras i nästa nummer av tidningen

Föreningen bjuder som vanligt på kaffe/te och frallor.

Som deltagare i vårmötet deltar du i ett lotteri, med ett antal vinster för släktforskare!

Välkomna!

Höstprogram för GöteborgsRegionens Släktforskare

För GRS aktiviteter gäller adressen Erik Dahlbergsgatan 36B om inget annat anges. Kom i tid, dörren måste låsas under mötet

31 aug 2006 Göteborg

Utfärd

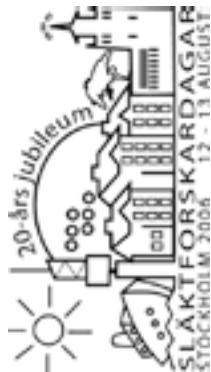
Torsdagen den 31 aug reser vi Hisingen runt med skärgårdsbåt. Avgång fr Lilla Bommen kl 1800. Åter kl 2200. Begränsat antal. Avgift 160:- kr + måltid 245:-. Anmälan senast den 16 aug till Per Clemensson tel 031-206563 (anmäl dig på telefonsvarare)

15 sept 2006 Göteborg

Kurser

Under hösten anordnas under tisdagar dagtid Kurser i släktforskning, handskriftsläsning samt i källkunskap och arkivvård. Intresseanmälan till Per Clemensson tel 031-206563 och per@clemensson.net

ENTRÉBILJETT

ÖPPET

Lör 12 aug kl 10-17 • Sön 13 aug 10-16
Factory/Nacka strand, Stockholm

Program & utställare

www.stockholm2006.se

Hitta med bil, buss eller båt

www.factory.se och www.sl.se

Föreningen Släktdata Monter G 10

**Föreningen bjuder
sina medlemmar
på entrén till Släkt-
forskar dagarna!**

Klipp ut biljetten till vänster och lämna i entrén så går du in gratis. Observera att detta endast är för medlemmar. Du får inte kopiera denna biljett och lämna till familj och bekanta.